

*Eindspel-
thema's*

Eindspel-thema's

Het thema van de Markies

Deze slag is een vreemd partijeinde. Een partijeinde geassocieerd met een verhaal dat veel dammers niet kennen waardoor de oorsprong ook lang niet erkend werd. Waarover gaat het precies ? Dat gaan we nu bekijken.

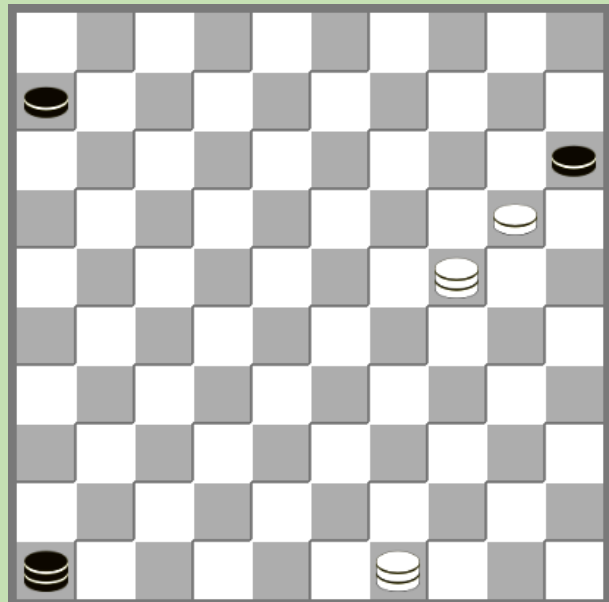
Het nevenstaand diagram toont deze slag in zijn originele vorm.

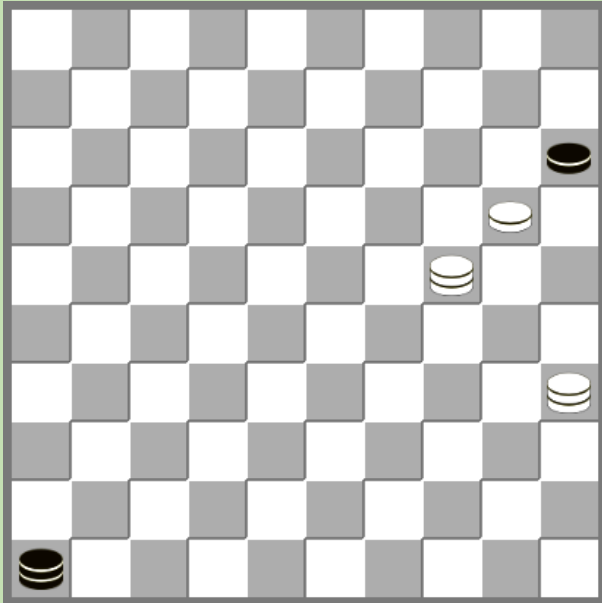
Wit aan zet

Schijf 15 zorgt ervoor dat wit de zwarte dam op de lange lijn kan houden.

Maar is dit partijeinde remise of gewonnen ?

Deze stand zou genoemd zijn naar een speler in Marseille die ze de markies noemden. Hij wist veel spelers te verbazen met deze stand die hij op het bord zette, en die zij niet kregen opgelost. (Volgens F. Maillet in zijn boek "L'art de jouer aux dames a la polonaise" uit 1804.

Alvorens we de gehele oplossing uit de doeken doen, enkele opmerkelijke facetten van dit eindspel.

Deze slag steunt op een precies basis mechanisme. De zwarte dam is beperkt tot de lange lijn. Het volstaat voor wit om een tempo te 'verliezen' om de vangstelling klaar te krijgen.

Wit aan zet

35-49 46-05 49-44 05-46
44-35 46-05 20-14 05x30
35x24

Wit aan zet

Wit forceert de winst door een opmerkelijke zet :

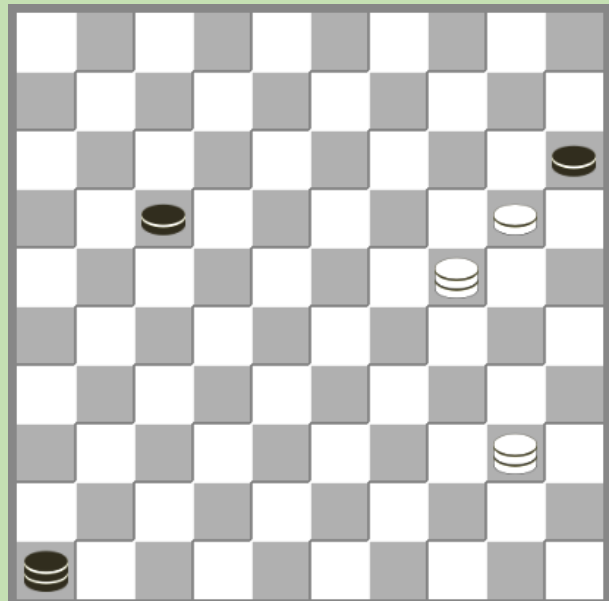
40-18 !

De zwarte dam kan niet spelen.
 Na (46-05) wint wit door
 18-22 17x28 24-35 15x24
 35x46

... **17-21**

Indien zwart zijn schijf offert komen we weer bij het schema van het vorige diagram.

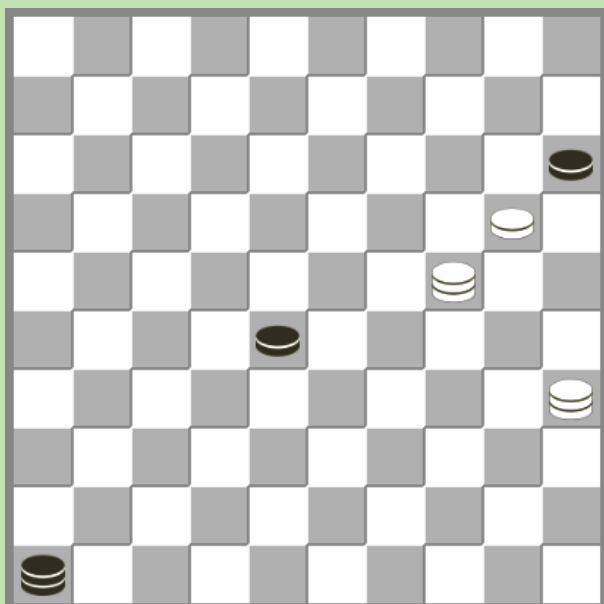
18-22 21-26 22-27

Wit aan zet

In deze situatie wint wit op een ongelooflijke manier door
35-44

En nu :

A ... 46-41 44x22

En de zwarte dam zit opgesloten in de kwadrant 4-15-47-36

Bv. ... 14-36 22-04 36-47 04-36

B ... 46-37 44x17!

En de zwarte dam zit opgesloten in de kwadrant 3-35-48-26

Bv. ... 37-26 17-03 26-48 03-26

C ... 46-32 44x11!

en de zwarte dam zit nu opgesloten in de kwadrant 2-35-49-16 Bv. ... 32-16 11-02 16-49 02-16

D ... 28-32 44-49 32-37 49-38 49-74 38-32 34x28 24-35 15x24 35x46

We keren nu terug naar de stand van het eerste diagram en gaan de oplossing ontsluiten.

49-35 06-11 35-40

Wit mag de schijf op veld 11 niet aanvallen door 35-44 omdat zwart dan de kans krijgt zich te verdedigen op de tric trac door 46-23 44x06 23x01 enz. =

Zwart heeft nu twee manieren om remise te forceren :

Eerste manier :

... 11-16

De bedoeling is schijf 11 naar veld 36 te brengen.

43-35 16-21 35-44 21-27

En zeker niet 21-26 dat wit de kans geeft om te winnen door 44-22 zoals aangegeven in het derde diagram.

44-33 27-31!

En vooral niet 46-05 wegens 33-47! En indien

a) ... 27-31 47-36 31-37 24-35 15x24 35x46 +

b) ... 27-31 47-36 05-37 36x09 37-48 09-14 48-26 14-03 26-48 03-26 +

c) ... 27-32 24-35 +

d) ... 05-46 47-36 27-32 36-47 32-37 47-38 46-41 38-32 +

e) ... 05-46 47-36 27-32 36-47 46-37 47-38 32x43 24-02 15x24 02x26 +

33-38 31-36 38-33 46-05

Na 49-19 24x02 15x24 33x15 336-41 02-19!

33-44 05-46 44-35 46-05

Remise omdat het afnemen van de dam door 20-14 niet voldoende is om een van de twee zwarte schijven te verhinderen naar dam te gaan.

Tweede methode

... **46-05 35-49 05-46 49-35 11-17!**

Het goede moment om veld 17 te bezetten, omdat wit niet direct naar de diagonaal 04-36 kan gaan.

05. 35-49 (17-22) ! 06. 49-38

Na 49-35 kan zwart natuurlijk niet 22-28 spelen wegens 35-44 met winst zoals in diagram 4.

... **22-28! 38-47 28-33! 47x29 46-28**

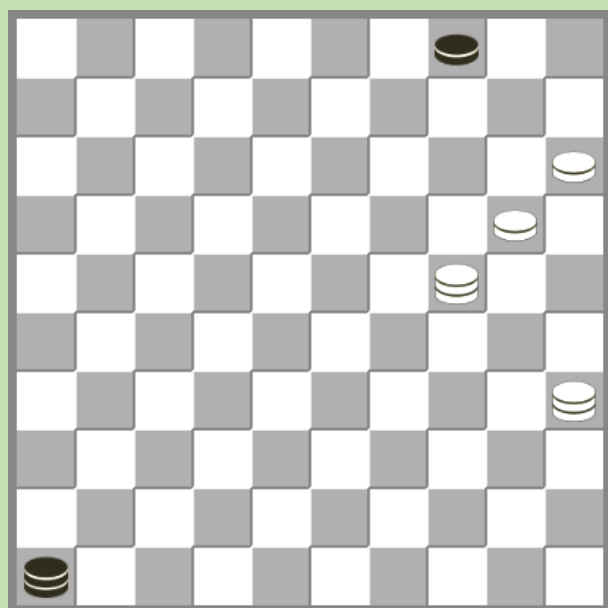
En zwart heeft toegang tot de "vluchtvelden 6 en 50 van de tric-trac.

Rest ons nog de naam van de auteur van deze stand te onthullen. Deze stand is misschien het werk van deze fameuze Marseilles "Tassi", maar daar kan men ook aan twifelen. Maar het thema van de markies zelf is veel ouder, en wordt toegeschreven aan een componist waarvan de naam familiar klinkt, nl. Juan Garcia Canalejas.

Dit erg zeldzame boek uit 1650, kan men consulteren via volgende link :

<https://play.google.com/books/reader?id=s85WAAAACAAJ&hl=fr&pg=GBS.PA12>

Herman De jongh, in zijn kroniek van 14 januari 1961 in het "Algemeen Handelsblad" geeft hier de volgende versie :

het dat "De coup du marquis" een Spaanse voorouder heeft. Volgens het Portugese tijdschrift 'Enciclopedia Damista' van december 1960, handelt het om een studie van de Madrileense componist Canelejas die dit maakte in 1650 op het kleine dambord in volgende positie : zwart een dam op 4 en een schijf op 12. Wit : een schijf op 20 en twee dammen op 10 en 19 (zelfde notatie als de onze maar van 1 tot 32)

Hier overgezet naar 100 velden : 25-20 05-46, daar op 05-19 wit wint door de slag 24-29 15x33 13x38! , terug naar de stand 13-27 46-05 24-49 05-46 49-35 46-05 20-14 05x30 35x24.

De toepassing van de coup du markies is belangrijk in het volgende partijeinde waar twee witte dammen nodig zijn om tot winst te komen :

Wit aan zet

Wit wint door :

15-10 04x15 35-49 enz

En we hebben weer het thema van de markies. .

Nog enkele voorbeelden van dit thema

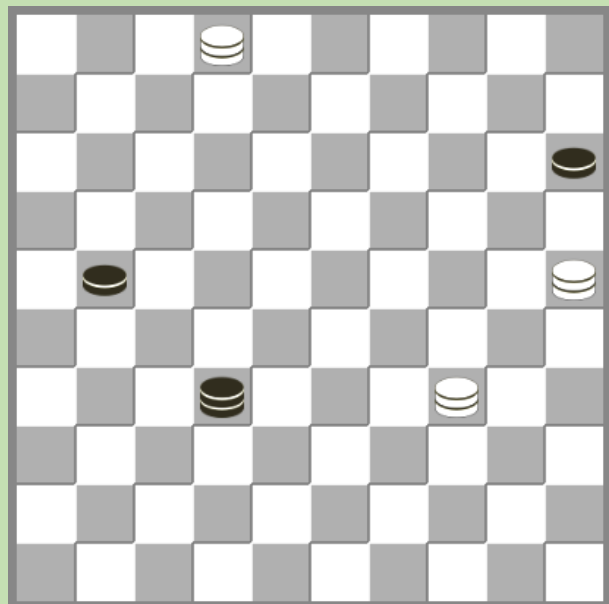
M.A. Selsosse

In deze stand, verschenen in het tijdschrift Bonnard in juni 1920, wint wit op een mooie manier door :

02-24 en indien

**a- 32-46 25-20 21-27 34-48 46-05
48-42 05-46 42-47 27-31
47-36 enz..**

**b- 32-41 25-20 41-36 34-23 36-04
(23-41 36x47 20-25 47x20 25x26)
23-46 21-27
(op 21-26 volgt 46-37 04-31 24-38
31x33 20x42 +)
46-28 27-31 28-32 31-36 32-37 +**

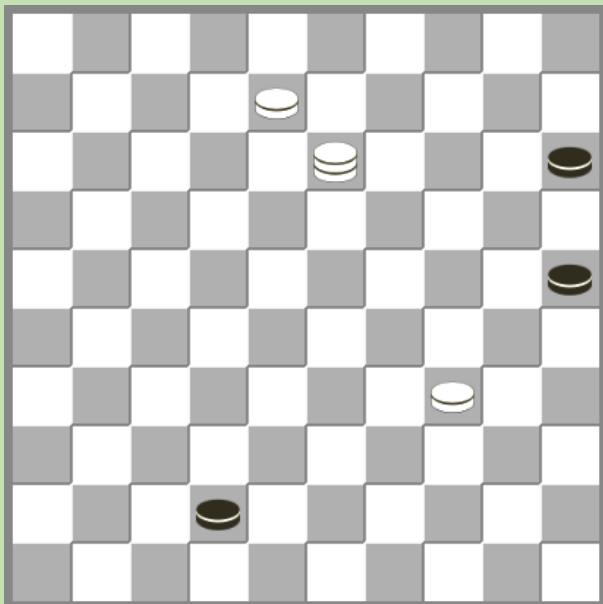
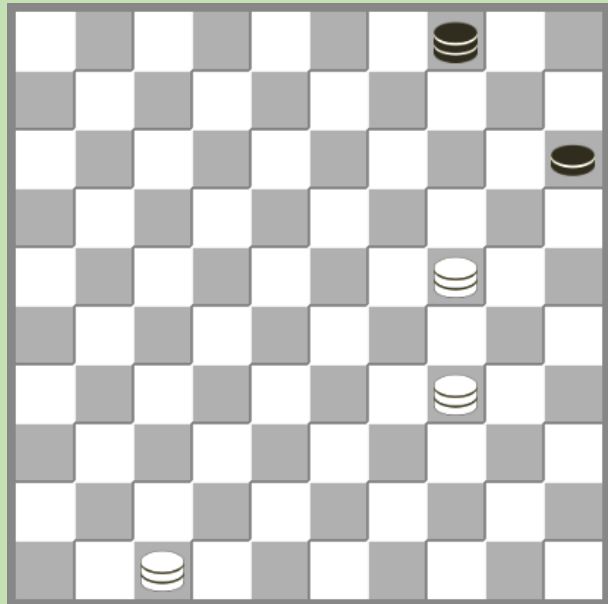

Jules Bourquin

In deze stand, gepubliceerd in 1903, wint wit door :

47-36 04-10 36-09 10-28 09-25

Met een winst gelijkaardig aan die van het vorige diagram.

A.F. Hoogvelt

Een compositie uit 1950.

Wit wint door :

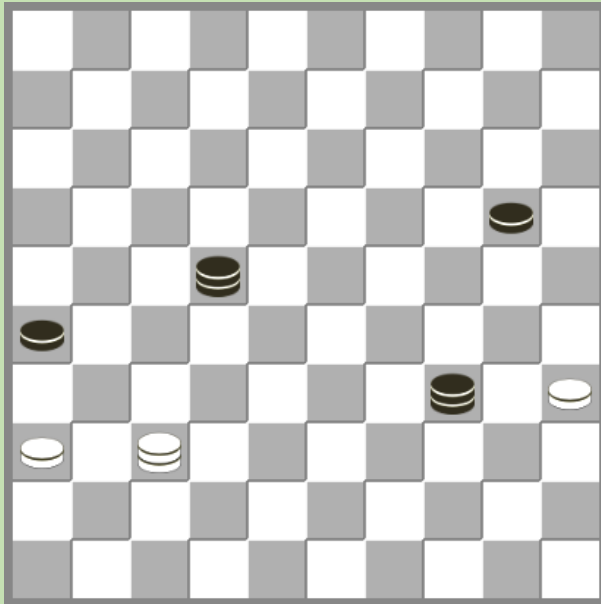
13-24 25-30 34x25 42-48 25-20 48-26

08-03 26-48 03-26

16-02

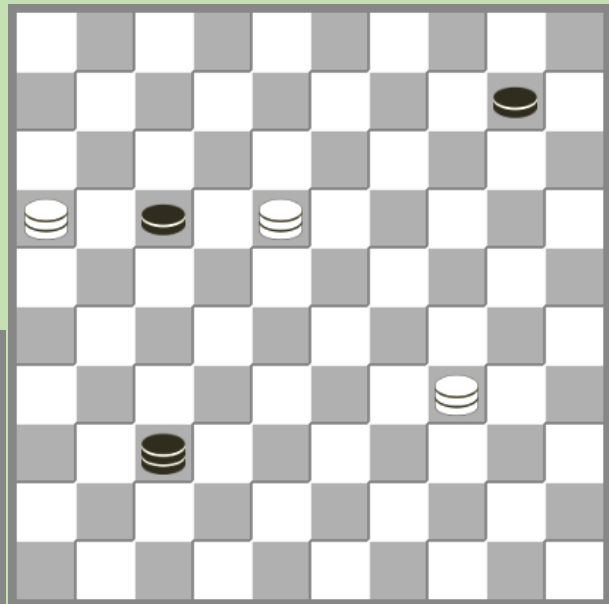
(dreigt 18-12 Op 37-26 volgt
34-48 26-21 02-16)

... 17-21 34-25 10-15 02-24 37-28
18-34 enz..

te gaan en wit denkt dit te kunnen voorkomen.

35-30 34x25 37-42? 22-27
42x15 26-31 15-47 25-09
47-15 09-04

Ribeiro – Dibman WK Jeugd 1980
Wit aan zet

Zwart dreigt met een derde schijf naar dam

Eugène Leclerc

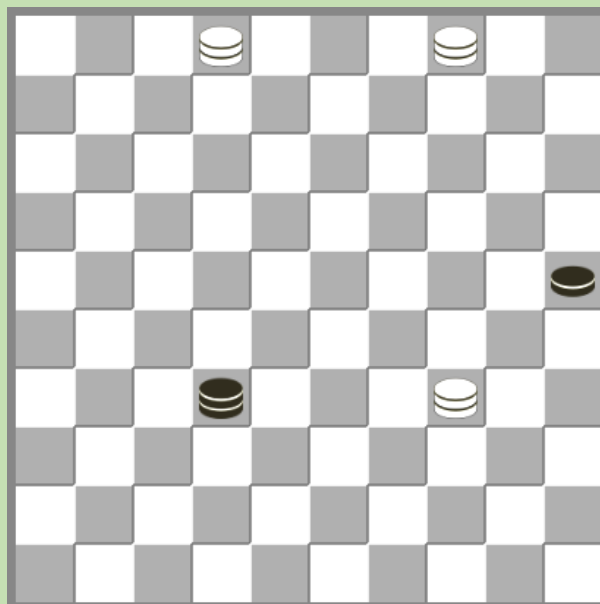
Wit forceert winst door :

02-30 32-46

na

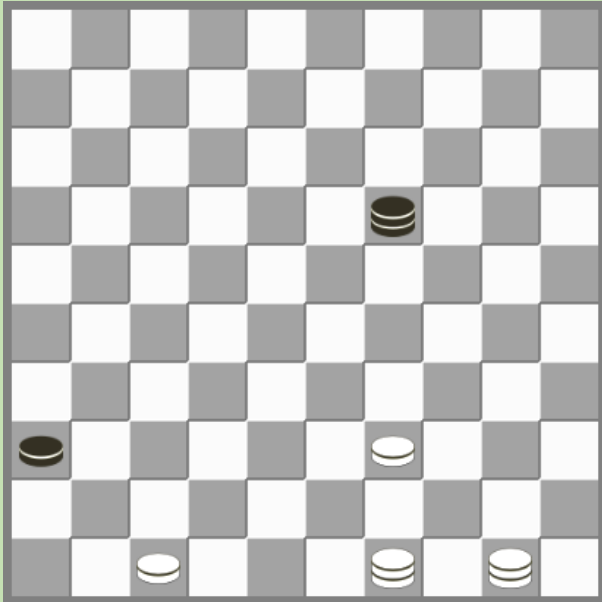
- A- ... 32-05 volgt 04-22 05-46
22-06 46-05 06-50 05-6
50-45 46-05 30-19 05x40
- B- ... 32-16 volgt 04-15 16-02
15-24 02-16 24-02 16-49 02-16
- C- ... 32-49 volgt 04-13 49-16
13-02 16-49 02-16

04-22 46-05 22-50 05-46
50-45 46-05 30-19 05x40

Het thema Scoupe

Eindspelen waarin zich een witte schijf op 47 staat tegenover een zwarte op 36, zijn reeds bekende sinds de 18^e eeuw. De fundamentele sleutelposities vindt men in de drie onderstaande diagrammen.

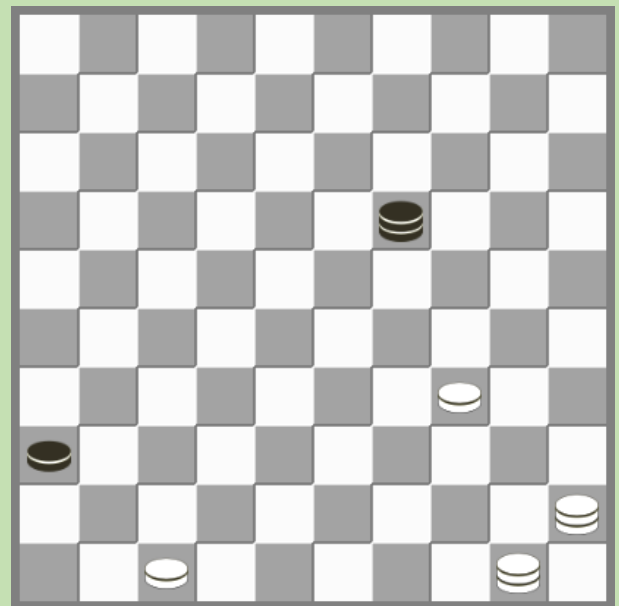

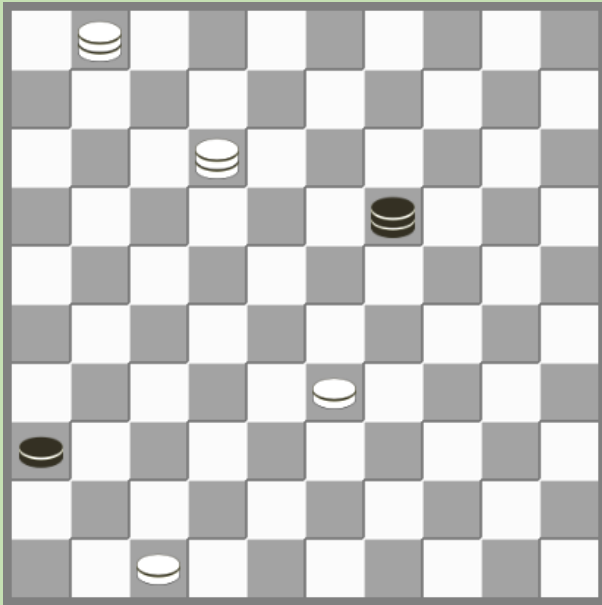
Met een witte schijf op 39.

Wit aan zet.

Met een witte schijf op 34.

Zwart aan zet.

Met een witte schijf op 33.

Zwart aan zet.

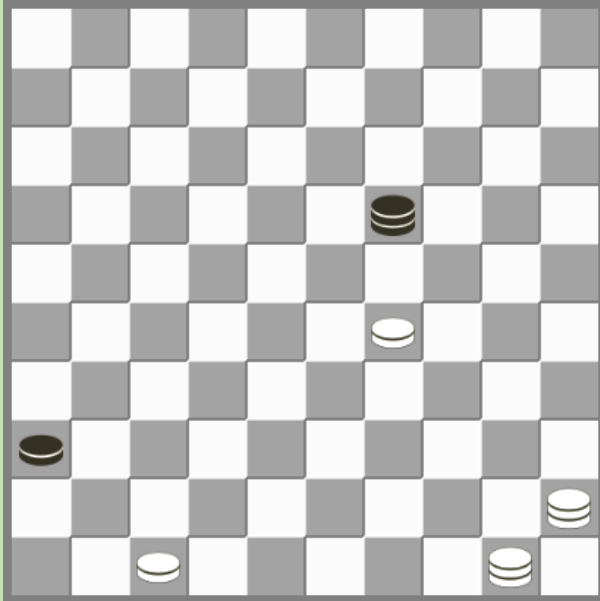
In elk van deze posities is de zwarte dam gedwongen de lange lijn te verlaten, en krijgt wit de kans om naar een derde dam te gaan, met een gemakkelijke winst.

In de eerste twee diagrammen moet de zwarte dam onmiddellijk van de lange lijn wegens de dreiging 47-41! en als :

- a-** Slaan met de schijf **36x47 49-38 47x44 50x05 +**
- b-** Slaan met de dam **19x46 49-32 46x44 50x28 +**

In het derde diagram moet de zwarte dam eveneens de lange lijn verlaten omdat na 19-05 wit een afwachtende zet doet door 12-18!

Maar gedurende vele jaren waren dammers ervan overtuigd dat standen met een witte schijf op 29 in remise eindigden. Het is te danken aan Paul Scoupe, een speler gekend om zijn kunde partijen blind te spelen, en tevens een bekend problemist, die een originele oplossing vond om te winnen in alle varianten.

Zwart aan zet

... 19-14!

50-06!

Wit moet geduld hebben en niet te snel zijn met 47-42? omdat zwart dan remise forceert door 14-03!

En indien 50-28 36-41! 28x46 03-20 =

--- 14-10 47-42!

Het goede moment.

Nu volgt :

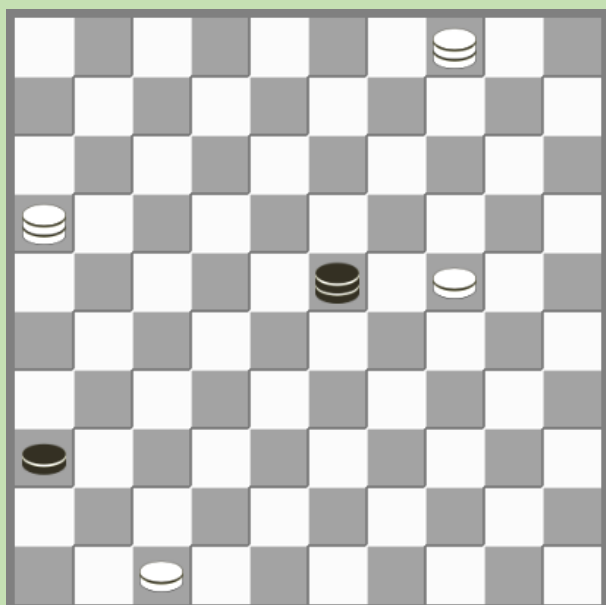
a- 10-15 06-33 15-04 42-37 +

b- 10-04 42-37 04-15 06-33 15-04 33-17 +

Anti-Scoupe

Na de vondst van Scoupe kwam men tot de conclusie dat er enkel winst is op voorwaarde dat de witte schijf niet verder is dan veld 29. Nochtans in de praktijk komt het vaak voor dat dit wel het geval is en lijkt het spijtig dat men moet volstaan met remise ondanks het grote voordeel, enkel omdat een schijf te ver is gegaan. Dit lijkt niet juist en men kan dan ook begrijpen dat bepaalde analisten enkele oplossingen voorstelden.

Laat ons de twee volgende situaties eens bekijken :

Zwart aan zet

In het eerste diagram zorgt de dreiging 04-31 dat zwart moet kiezen uit de 3 velden 5, 37 of 46.

Zonder kennis van het thema is het mogelijk dat zwart zich vergist en als volgt speelt :

... **23-37?**

Vervolgens sluit men de val :

04-27! 37-46 24-20 46-37 20-15

En zwart moet de lange lijn verlaten.

Zwart aan zet

In het tweede diagram kan met wegens het ontbreken van een dreiging kan men hopen op een fout van zwart die zijn dam wil beschermen :

... **23-49?** De verliezende zet.

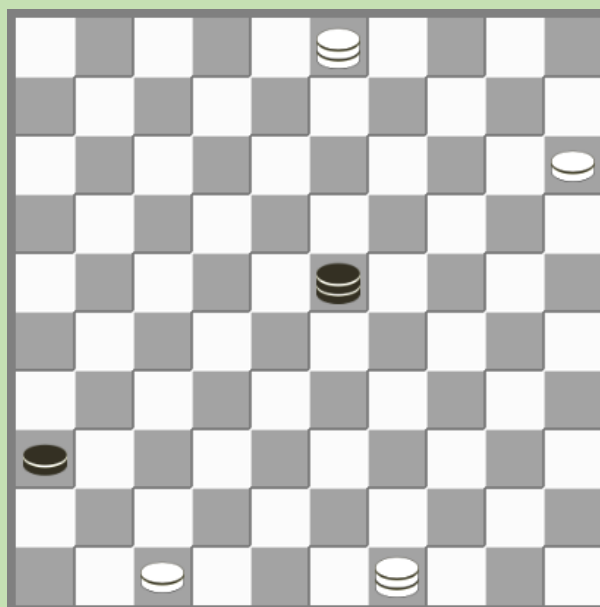
47-42! 46-23

Op 36-41 volgt

49-32! 47-47 32-05 47x24 03-14 +

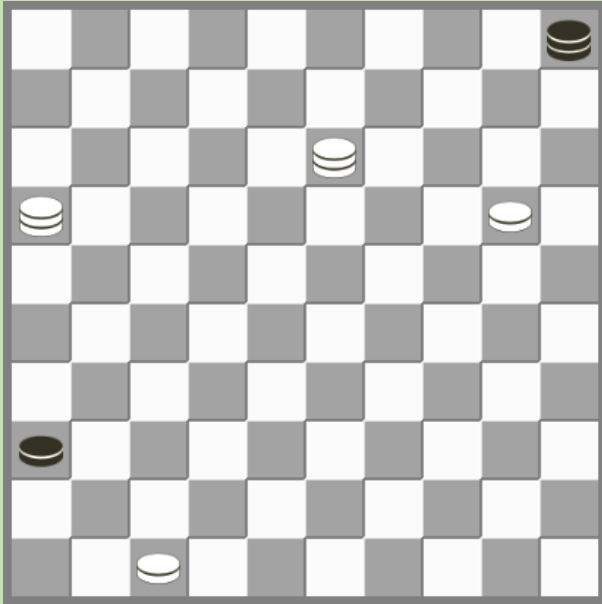
42-38

En zwart moet de lange lijn verlaten.

Deze dreiging komt al voor in de oudste dam composities. Men vindt hiervan een voorbeeld in het boek van Antonio Torquemada uit 1547.

De anti Scoupe is niet zo makkelijk te vermijden. Laat ons de volgende stand eens bekijken op het thema van het eerste diagram.

Zwart aan zet.

Op welk veld moet zwart zijn dam plaatsen, 37 of 46 ?

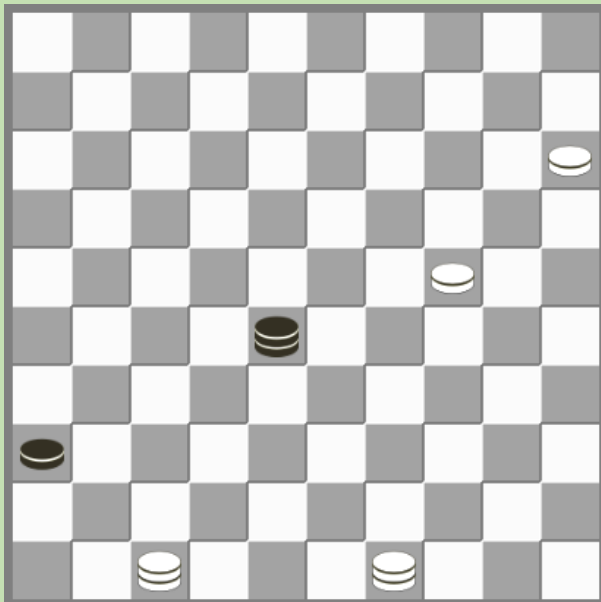
Indien **05-46?** verliest zwart omdat na **13-27 46-37** de zet **20-15** hij de lange lijn moet verlaten.

Het thema Leclercq (1894)

Eugène Leclercq (1832-1908) is praktisch onbekend, zeker als speler. Hij was nochtans een van de sterkste spelers van zijn generatie, en kreeg zelfs "officieus" de titel van wereldkampioen in 1895 in Marseille. Zijn tegenstanders zijn beter bekend, zoals bijvoorbeeld Isidore Weiss, Louis Barteling, Alfred Dussault, Louis Raphaël, om slechts de meest bekende te noemen. Hij is vooral gekend voor zijn tijdschrift "Le jeu de dames", dat verscheen tussen 1893 en 1910.

Eugène Leclercq had zich tevens een reputatie opgebouwd als specialist van eindspelen. Er is natuurlijk het thema van 4 schijven tegen 2, dat we verder zullen zien, maar tevens meerdere eindspelen van 3 dammen tegen 1 dam en 1 schijf, dat we eens gaan bekijken.

Het thema Leclercq ziet eruit als volgt :

Wit aan zet

Anders dan bij Scoupe, is het veld 47 bezet door een dam en niet door een schijf. Wit dwingt de zwarte dam van de lange lijn, door :

47-38!

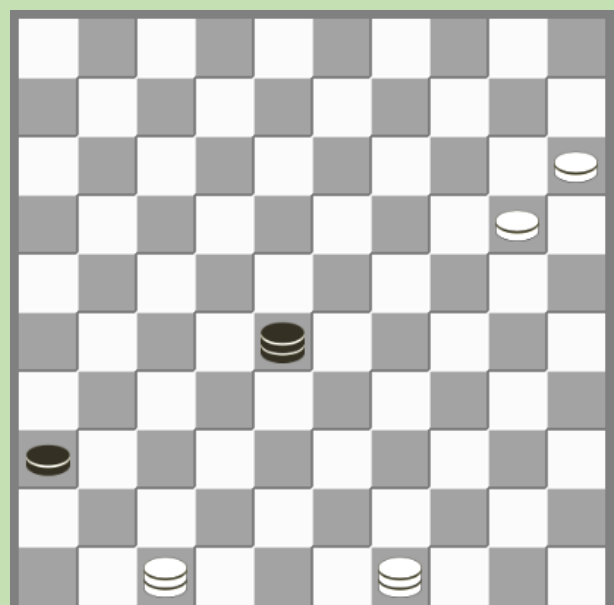
En de dreiging 15-10 en 24-19 is beslissend

Wit aan zet

Het is belangrijk te onderstrepen dat in deze situatie de stand remise is. In feite, na :

47-38 28-17

En wit kan niet gelijktijdig de aanval op schijf 20 en het doorlopen naar dam van schijf 36 verhinderen.

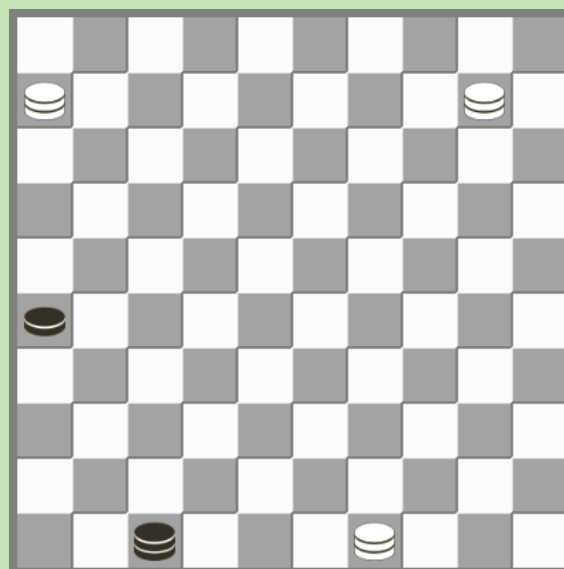
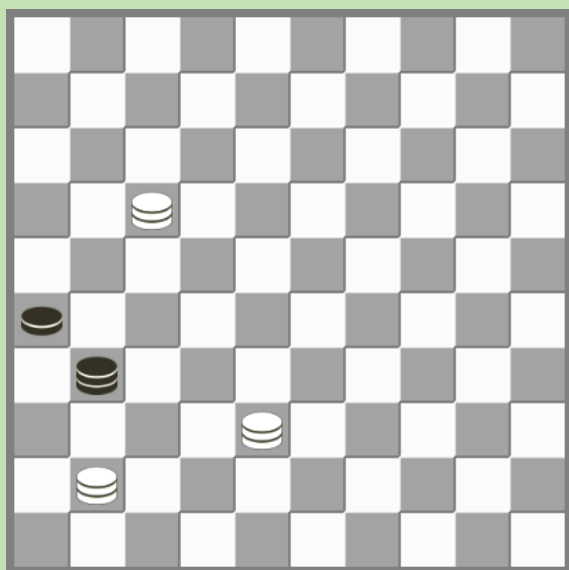

Enkele problemen van Leclercq met 3 dammen tegen 1 dam en 1 schijf

Alle problemen hebben gemeen dat gebruik wordt van de zwarte schijf om de bewegingsvrijheid van de zwarte dam te beperken.

Wit aan zet

10-15 47-36 49-32 36-04 15-47 04-36
06-33 26-31
(... 36-31 47-36)
47-38

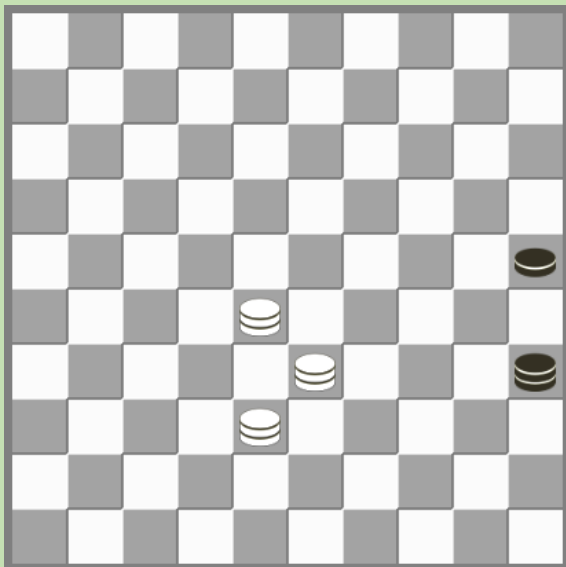
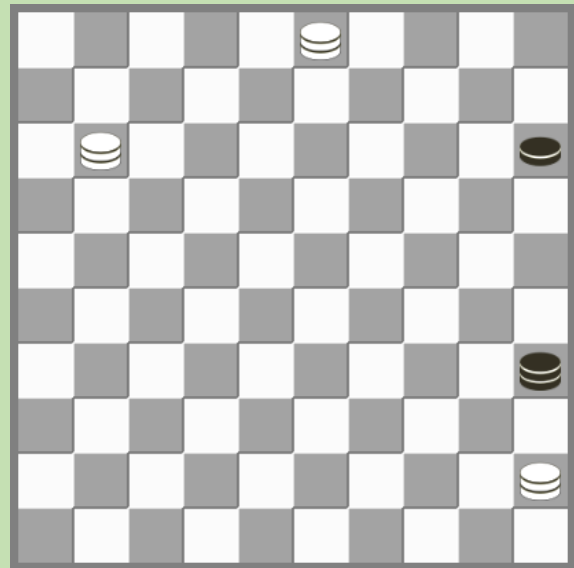

Wit aan zet

17-06 31-04 41-32 04-36
(... 26-31 06-22 04x27)
(... 04-15 38-47 15-04 32-10 enz.)
32-10 26-31 06-33

Wit aan zet

11-02 35-49 02-16 49-44
 (... 49-35 03-08 35x02 45-07)
 03-12 44-49
 (... 15-20 16-11 44x06 45-50)
 12-18 49-35 16-02 35-44 45-40 44x35
 18-13 35x08 02x24

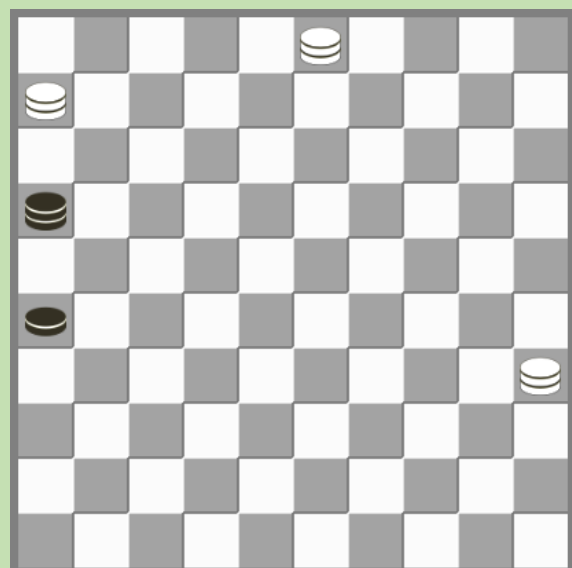

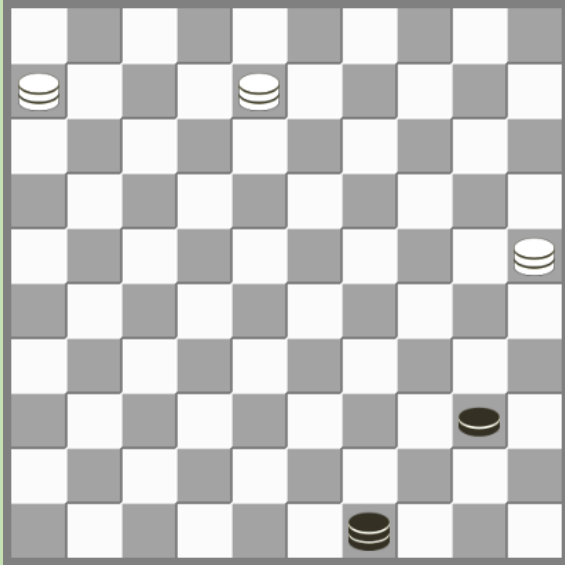
Wit aan zet

28-05 35-02
 (... 25-30 05-32 30-34 33-44)
 38-49 02-35
 (... 25-30 33-11 02x16 05-32)
 05-23 35-08 33-24 08x30 49-35

Wit aan zet

35-02 16-49 02-16 49-35
 (... 26-31 03-14 49-35 06-44 35x49
 14-32)
 03-14 35-02 14-23 02-35 06-44 35x49 23-32

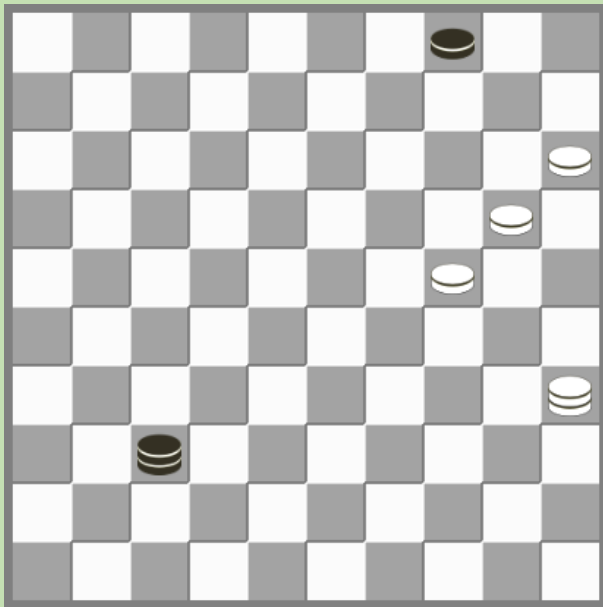
Wit aan zet

08-35 40-45 06-50 49-16 35-49 16-02
 25-34 02-16
 (... 02-35 34-43 35-02 49-35 02-16
 43-39)
 34-30 16-02 30-35 02-16
 (02-07 35-40 45x34 50-39)
 35-02

Het thema Giljarov

Vladimir Giljarov publiceerde in 1939 een werk van 80 pagina's over het damspel op 100 velden. Hierin vindt men ook een sleutelpositie met een zwarte schijf op 4 tegenover een witte schijf op 15.

Het thema ziet er als volgt uit :

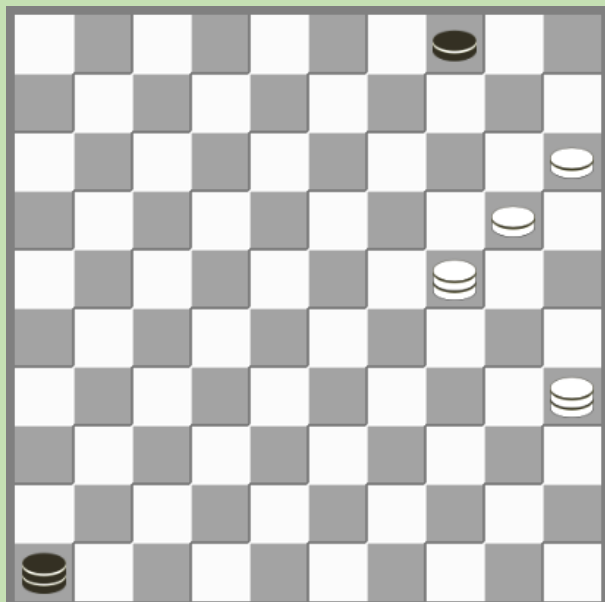
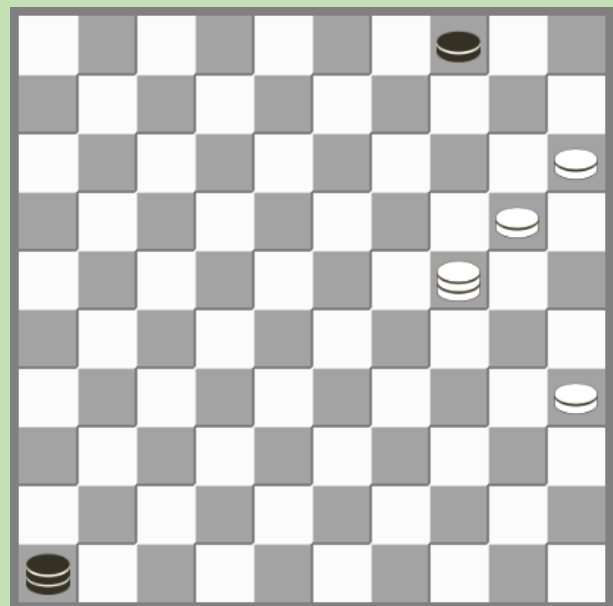

Wit aan zet

Remise

Wit aan zet

Remise

Wit aan zet wint

Dit soort standen bieden in principe geen problemen, op voorwaarde dat men 2 dammen heeft. De standen van de eerste twee diagrammen zijn niet te winnen.

Diagram 1 : Wit heeft geen oplossing voor het vangen van de zwarte dam.

Diagram 2 : Met wit aan zet kan men de dam niet vangen. Als zwart aan zet is kan hij nog kiezen voor 04-09 enz...

Diagram 3 : Wit wint gebruik makend van het thema van de markies door :

15-10 04x15 35-49 46-05 49-44 05-46 44-35

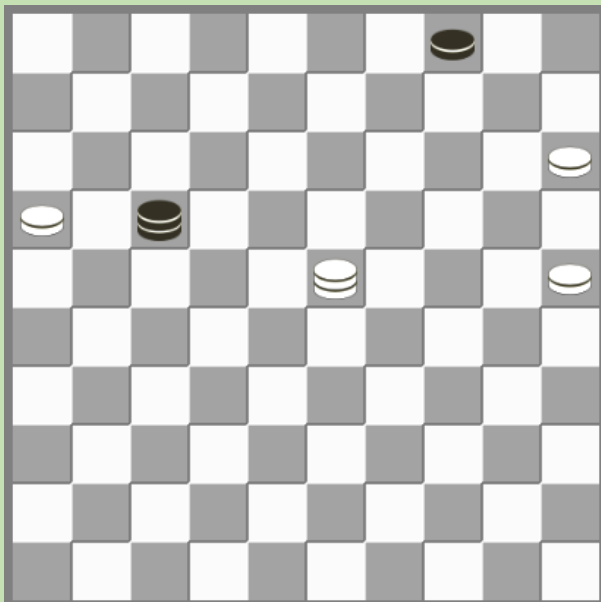
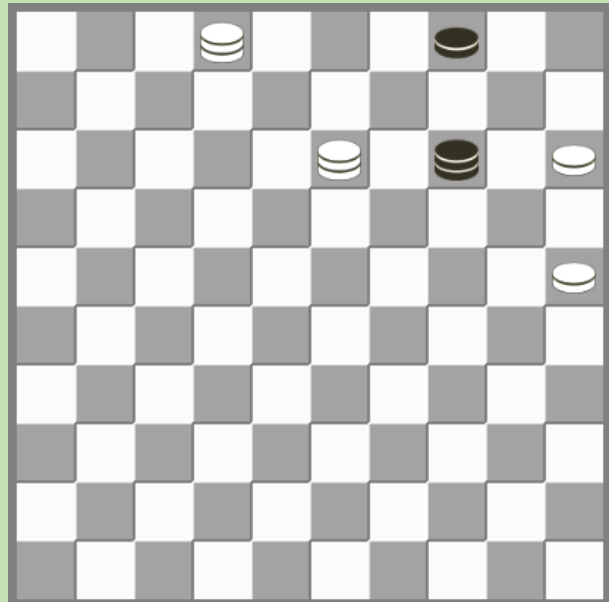
Er is een andere manier om de dam te dwingen van de lange lijn te gaan :

Zwart aan zet

De zwarte dam moet de lange lijn verlaten want na :

... 14-46 25-20

Heeft de dam geen enkel veld meer ter beschikking.

Het ligt niet altijd voor de hand om een tweede dam te behalen, zeker in een stand als hiernaast :

De stand is winnend, wie er ook aan zet is. In nevenstaand voorbeeld is wit aan zet.

Zwart beheerst de tric trac 06-50 en verhindert schijf 16 om naar dam te gaan. Verder kan 25-20 niet daar dit beantwoord wordt met een aanval via 3 of 25, of ook nog door het bezetten van 33 en de ruil 04-10

Meer nog, na bijvoorbeeld

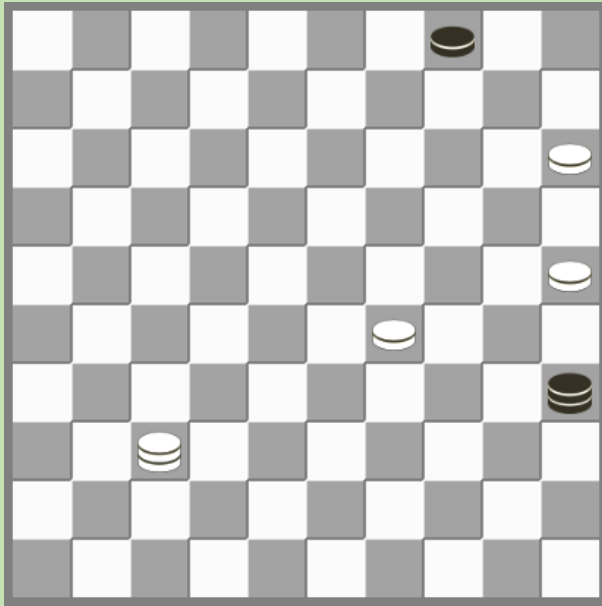
23-01 17-06! 25-20 06-17 moet wit berusten in remise.

Dus :

23-18! 17-33!

Verhindert 25-20 door 04-10

Te noteren valt dan na

Zwart heeft hier de mogelijkheid om de 3 witte schijven te blokkeren door :

... **04-09!**

29-23 is niet mogelijk wegens de aanval door 35-40 gevolgd op 23-19 door 40-35.

Na 15-10 levert de ruil 09-14 10x19 35x02 remise op.

Na 25-20 35-08 kan wit de remise niet meer voorkomen.

37-32

Het volstaat voor zwart om op de velden 2, 8 en 35 om de remise te bekomen.

Een voorbeeld uit de praktijk dat berust op het voorgaande voorbeeld :

Carlo Koopman - Piet Rozenboom
NK 2e klasse C 2011 – Wit aan zet

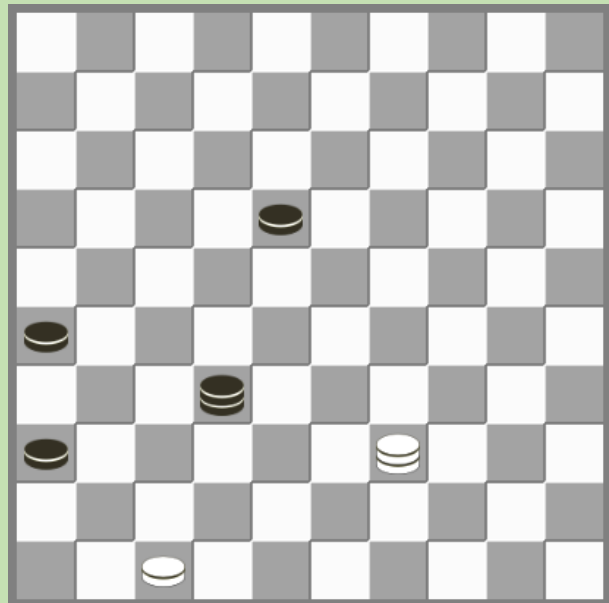
Wit speelde 39-50 en verloor uiteindelijk de partij. Remise forceren kan, door :

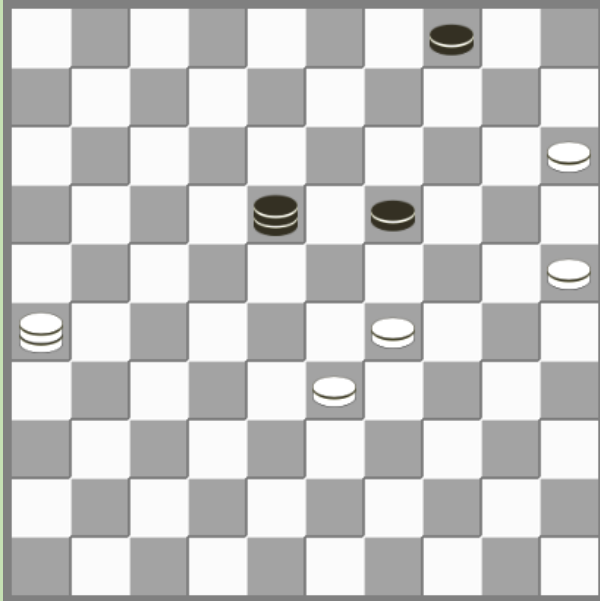
47-42! 32-23 39-43 !

En zwart kan niet meer winnen.

Zie ook dat na 23-29 wit remise maakt door

43-48 29x47 48-34 18-22 34-39 22-27
 39-43 27-31 43-32

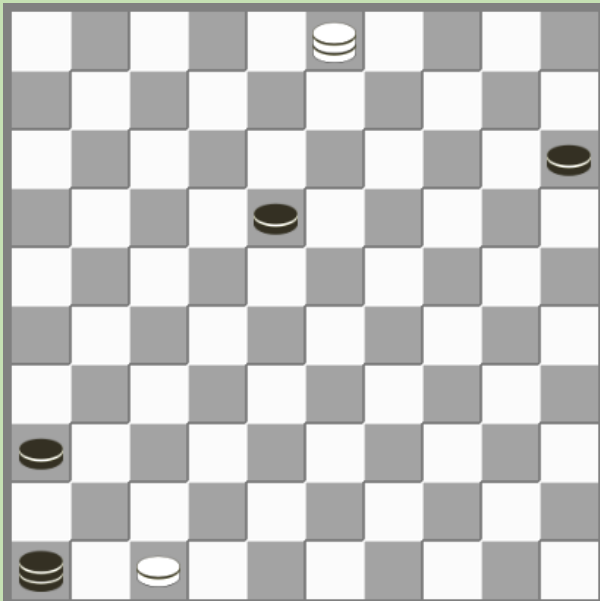

De volgende stand is eveneens zeer leerrijk :

Geert van Dijk – Marcel Bonnard

WK 1952 – wit aan zet

Hoewel zwart slechts één schijf in “open lucht” heeft, kan wit remise forceren dank zij schijf 47 :

**03-09! 18-23 09-03! 23-29
03-12! 43-23 12-01! 15-20
47-42! 36-41 42-38 41-47
38-32 =**

Een ander praktijkvoorbeeld

Patrick Casaril - Macodou Ndiaye

WK 1986 – wit aan zet

26-37 18x40 37x14

Deze zet leidt direct tot remise.
Het volgende vervolg was ook
interessant geweest.

37x05 04-09 05-41 40-44

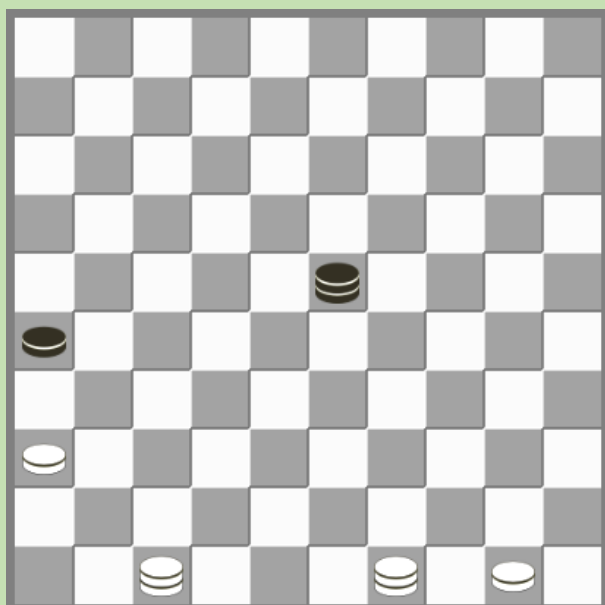
41-28 44-35 28-41 35-44

33-29 44-35 met remise

... 04-09 14x03 40-44 =

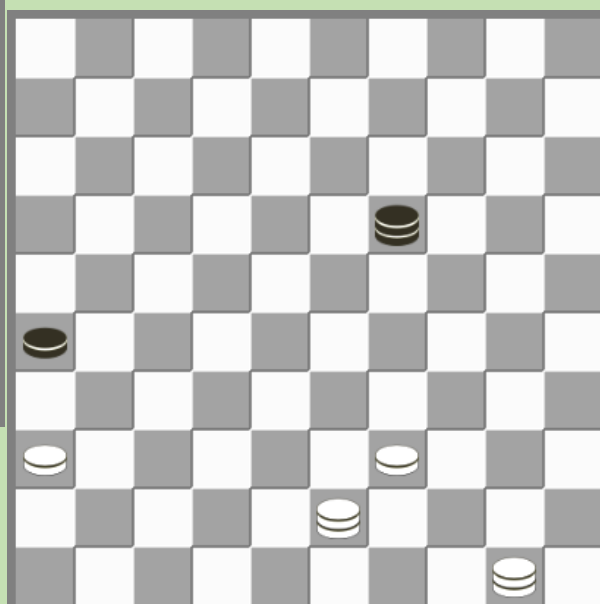
Het thema Bonnard

De eindspelen waarin een witte schijf op 36 tegenover een zwarte schijf op 26 staat, komen vaak voor. In de meeste gevallen heeft wit niet de kans om de afruil van schijf 26 te voorkomen en leidt dit tot remise. In andere gevallen zijn er meerdere beperkingen te overwinnen om de winst te bereiken, in feite heeft men 2 dammen nodig en de resterende schijf mag niet over de tric trac lijnen zijn.

Bonnard

Laat ons deze stand eens bekijken :

Gonjajev – stand die men dient te bekomen

De eindstand waartoe wit moet komen, werd aangegeven door de bekende analyst M. Gonjajev. Het bestaat eruit schijf 50 naar veld 39 te brengen en de dam op 47 naar veld 43.

Vanuit het eerste diagram

47-42 23-19 49-40 19-14

40-45 14-19 50-44 19-28

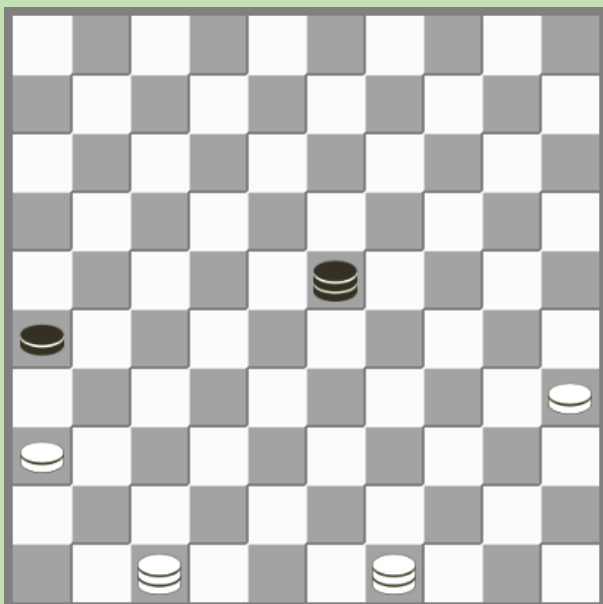
45-50 28-19 44-39 19-14

42-48 14-19 48-43! 2de diagram

Zwart moet de lange lijn verlaten omdat 19-14 niet kan wegens 36-31 26x37 43-32 37x28 39-33.

Merk op dat de vrije schijf van wit eveneens veld 33 kan bezetten in plaats van 39. Maar indien de schijf voorbij de tric trac gaat kan wit niet meer winnen.

Er is echter een valstrik die men dient te kennen :

Wit aan zet

35-30 23-05 30-24 05-46?

36-31! 26x37 47-41 37-42

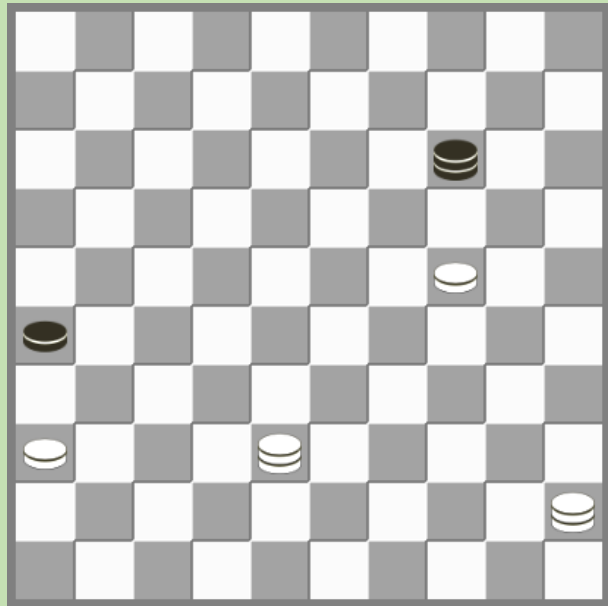
49-35 46x30 35x47

Een andere praktische valstrik :

Wit aan zet

Wit maakt hier uitstekend gebruik van schijf 26.

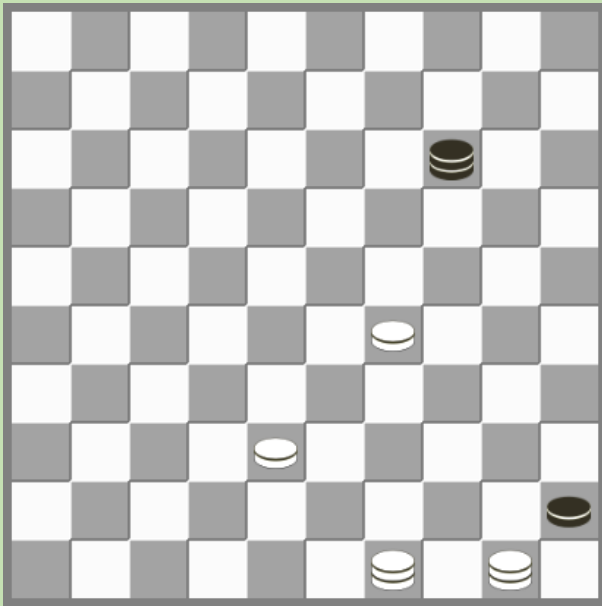
36-31 26x37 38-32 37x28
24-19 14x23 45x01 W+

Het thema Manoury

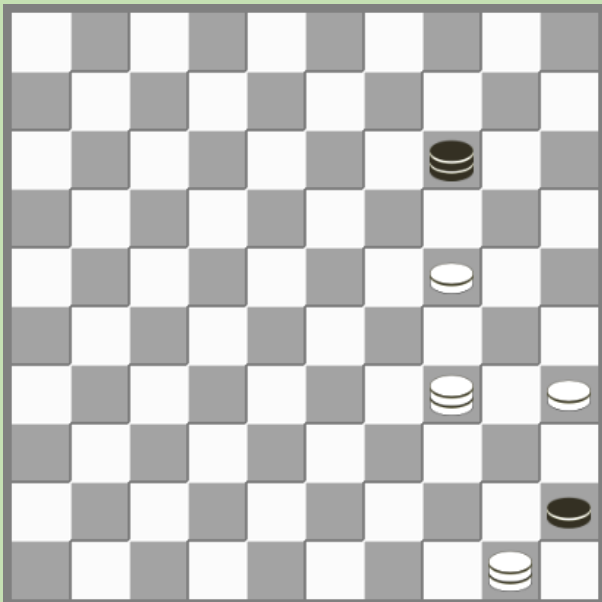
Manoury was een van de eerste spelers die zich interesseerden in eindspelen met een zwarte schijf op 45 geblokkeerd door een wit stuk 50.

1ste mogelijkheid : blokkeren van schijf 45 door een dam op 50.

Sleutelpositie Mertens

Zwart aan zet

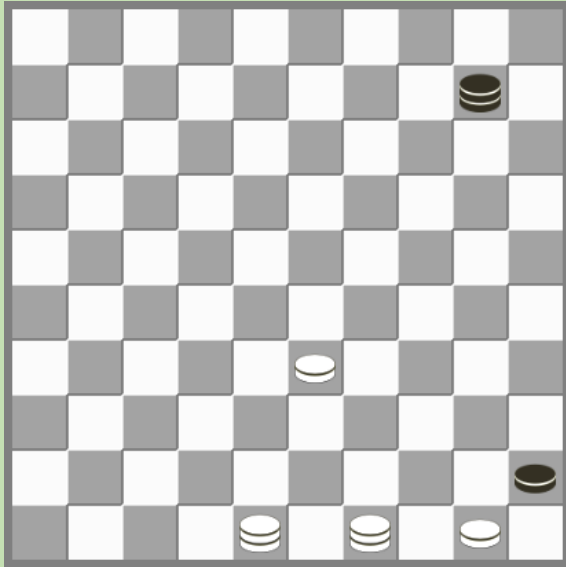
Sleutelpositie Lambert

Zwart aan zet

In het eerste diagram moet de zwarte dam de lange lijn verlaten. Er is de dreiging 29-23 en op 14-46 bijvoorbeeld wint wit door de finesse 49-40 45x23 38-32 46x28 50x06

In principe mogen de witte schijven niet voorbij veld 29, met uitzondering van het tweede diagram waarin de dubbele vangstelling zwart dwingt de lange lijn te verlaten.

2de mogelijkheid : blokkeren van schijf 45 door een schijf op 50.

Wit aan zet

Sleutelpositie

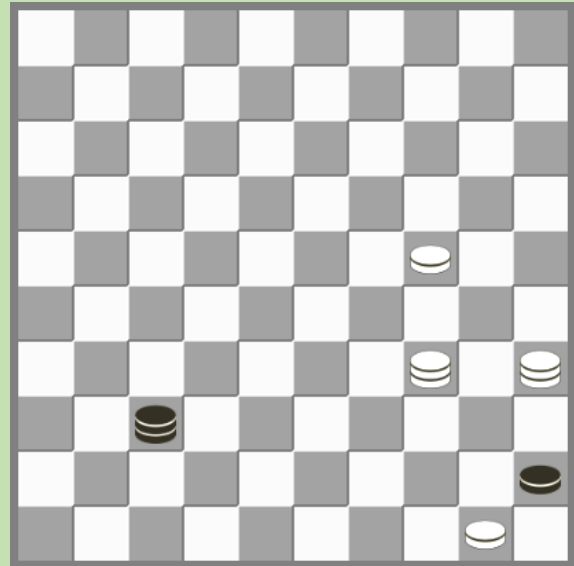
Zwart aan zet

Vanuit het eerste diagram dwingt wit de zwarte dam van de lange lijn door :

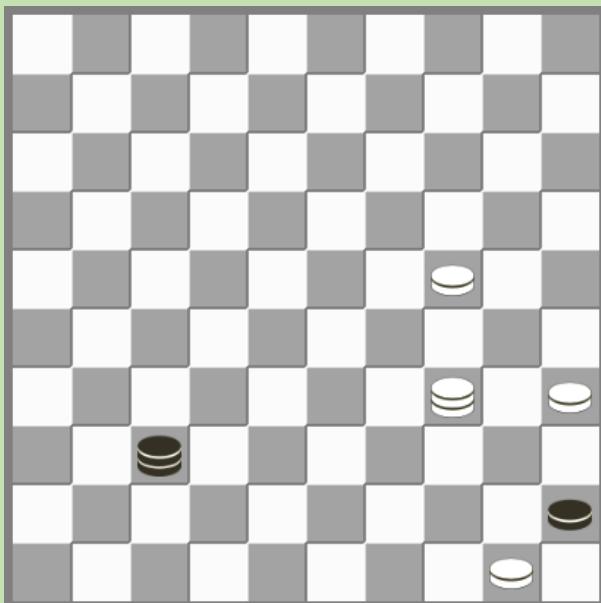
33-29 10-14 29-24 14-10

48-34 10-37 49-35

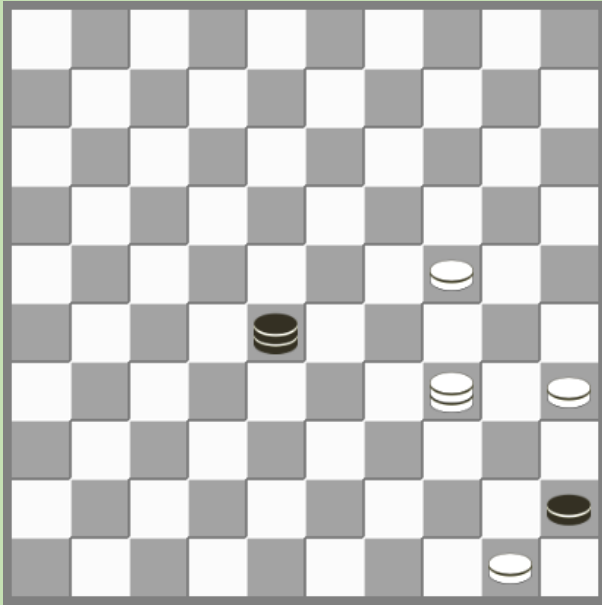
Met de stand van het tweede diagram met een dubbele vangstelling.

Dit type eindspel is winnend met één enkele dam, op voorwaarde dat men een witte schijf op veld 35 heeft. Laat ons de twee volgende standen eens bekijken :

Zwart aan zet
Winst

Zwart aan zet
Remise

In het eerste diagram moet zwart de lange lijn verlaten zonder enige compensatie.

In het tweede diagram, is de situatie een beetje anders omdat zwart de kans heeft remise te forceren :

... **28-33 34-29**

(op 24-19 volgt 33-44 50-39 45-50 =)

... **33-47**

(en vooral niet 33-44 50x39 45-50
wegens 29-23)

35-30 47-41

en het bezetten van de lange lijn is voldoende om remise te bereiken.